

רְסִיָּס

בְּהִיר

אָנִי בְּלִילָה הַזֶּה.

כִּרְאֵי שֶׁל יְהוָה הַלֵּב בִּי מְאִיר

וְרוּאָה...

נָאָה

הַמְעַן הַמְקִיר

אֶת נְיִי, אֶת מוֹתִי וְאֶת שִׁירֵי זֶה הַשִּׁיר

נָאָה...

מדרגתם הם, כך היו אבותיהם, כך יהיו בניהם, וכן הייתי גם אני. אבל הוא—שאני.

מן התלמוד-תורה כאודיסה יצא, ונהיה חניך קן? והבית שבו גרה אמו!

בית גדול ובו: תחנה של רכבים, בית קרקסאות, בית שחר, זונות, אכסניות אחדות, כסמתיים משפחות חיות בעניות, בדוחק, וישובות צפופות... ובימות החום הכל נעשה בחצר ובאכסדראות כאין מסתיר דבר—זה משפט הבית.

ובכל דירה איש ואשה. ולאנשים נשים, ולנשים אנשים. ולרקחות "מכבים", ולמכבים רקחות; לשפחות חילים, ולחילים שפחות, ולשוערים כוכסות, ולכוכסות שוערים; ולרכבים אהובות; ולזונות "אורחים", ו"אורחים" באים ושואלים לזונות.

ובחצר כלבים, והכלבים רצים אחרי הכלבות, והכלבות חוזרות אחרי הכלבים, ובאורות מרביעים את הסוסים.

והאבות טפשים, והילדים פרחים. האבות מספרים במעמד בניהם מדברים שבצנעה, כי אינם חשים לקטנים; והקטנים מכינים יותר ממה שמרטיס הגדולים. והקטנים חכמים עד לבלי תת לגדולים להבין כזאת, וסופנים אל תוכם כל מה שהם שומעים. ולהם עינים מפליאות לראות ביום זבערב ובלילה, באור, כחושך וכרמוטי ערכים, את הנעשה לפני השער ובאורוה וככל פנה אפלה, ובסכואות בית הקרקסאות, ובעליות הסכואות ומעבר לתריסי חררי זונות.

הוא שאני, אבל הם... בני העשירים, שיש להם מדריכים ומורים למן היום הראשון לחייהם.

ובכן? ובכן אין אשמים. והעובדה? העובדה המרה נשאת בעצם תקפה ובכל מרירותה, והיא עובדה.

אבל שמות, שמות ולא כלום!

בעל היה לה. גוי, בלי חופה וכלי קדושין וכלי כל שאר הירקות" ולא זה העיקר. העיקר הם חיו חיי-איש ואשה כרת וכדין. והיא היתה לו למען קבל שכר, לחחיות את אמה הסומה. וכי כמה נשים נישאות שנית—ואין האיש מפסיד.

בשכר, בשכר ססוים היתה לו.

טוב, בשכר מסוים! וכי כמה נשים נישאות כך למען קבל שכר, ואין בינן ובין זו אלא ששכרן אינו מסוים ואינו ניתן להן סדי חודש בחודשו. והמסא ומתן של אלה יוכל להבטל בכל עת, ובכל שעה וכלי כל י"ב שורות.

(עוד יבוא)

ח. אפטיקר

ה צ י ו ר ב נ ת ו ח ו

אחר שנות מלחמה קשות, בעולם האמנות, הן בקול דממה והן ברעש ובקולי קולות: תהא זו חלק מן החיים ותהא מהלכת בינינו, כל תשאר תוך מסגרותיה המצומצמות! תהא חילונית. רכוש הכלל— עומדים אנו פתאם בדרך להגשמה ואיננו מכירים אפילו את דמותנו. אותה הדמות שהיתה מנת חלקנו עד עכשיו. משום שאנחנו תפוסים, משועבדים לתרבויות בנות דורות קדמונים, שנחפרו עתה מן המחפרת. שרק עתה נגלו, והפקרנו את עצמנו בידי תקופות קדמוניות פריהיסטוריות. הגיע הדבר לידי כך, שהכוחות השולטים כיום באמנות, הנם מצרים, כושים, יפנים והודים; כל אחד מהם כפה עלינו הר כגיגית ושעבד אותנו בעצמיותו: בדינמיקה המאובנת, בעבודת אלילות, בחלומות אגדיים פנטסטיים; אף היופי החיצוני שבאמנות היוונים הכניע כעת מחדש, כשם שגלה פ. פיסקן—ביצירתו האחרונה. וכי באמת יורדת עתה האמנות החילונית, שהושגה בכה הרבה עמל, ולא נשאר לו, לאמן, דרך אחרת מאשר לשוב אל האמנות ה"דתית" בכלל ולקתולית בפרט! זו האחרונה דורשת מן האמן לא רק השתתפות, כי אם אמוץ כל הכוחות לשם מציאת דרך יסורים וענויים—אליה.

הקתוליות, אשר הכריעה בכל שטחי החיים, שעבדה עמים ואומות. הכריחה אותם להכנע, להרכין ראש—מבלי לדעת לפני מה ובשל מה—זו השתלטה גם על אמצעי האמנות. היא שולטת בה עד היום הזה. כך, איפוא, הודות לשאיפותיה: החנוך האנושיות במשך דורות, תפסה הקתוליות את מקום המזרח באמנות. יתר על כן: היא לא הניחה לאמנות לקפוא על השמרים, השתדלה להסעיר את הפנים, לגרות עד כדי התפרצות. בשל זה אנו טובלים כה רבות. היא התבטאה לא רק במוטיבים של ענויים ונושאים דתיים כי אם גם—וזה בעיקר, ביסודות הציוריות.

ואם נפשוט, לאט, מעל הפריסקות את החיצוני, את הקרומי: מעל יצירתו של ג'וטו, למשל, אשר הביא את הענויים הדתיים עד כדי דרמטיות; מעל יצירתו של פרא-אנג'ליקו, אשר מתח בהשתעשעות ילדותית מעל למסגרותיו את היסורים—נעמוד בפני עובדה מציינת של ציוריות קתולית מיוחדת. ואם נעמוד גם בפני יופי-אמנות מעודן, שבקש ללבוש את הצורות הרכות ואת הקורים העדינים—בוטיצ'לו, רפאל—או בפני הפלסטיקה הגועשת, נעה וזעה של מיכל אנג'לו, טובלים אנו לא רק במוטיבים דתיים של האמנות הזאת, כי אם בשפע הצבע והגוונים. ביחוד—משהגיעו במחצית השניה של יצירתם. טיציאן וטינטוריו, לטכניקה ציורית קתולית טהורה, אשר השפעתה גדולה ורצינית בציור. אלה הראשונים הניחו את אבן היסוד בציור ובצבע בפרט.

ואל גריקו, אשר לפני יצירתו עומדים אנו מבלי לדעת מיהו, מהו האני שלו, גריקו הסהרורי, הבוקע שחקים, העמיד את הרוח במרכז היצירה. צרה לו האדמה, ולא יוכל לבנות את דמויותיו עליה, לכן מצא לו דרך אל השחקים, אל הרקיע, אל השמים! הוא גם לא יכול היה לשאת, שדמויותיו התיינה מתנועעות בשפע פזור על פני הבר, כשם שעשו זאת אחרים בדרכם הצדה. אל עצמם ומתוך עצמם—מיכל אנג'לו וטיציאן, להפך, גריקו עמד תמיד באמצע הדרך, אף בניירותו, שולט בכוח המפעם—בקומפוזיציה; ומשהרגיש בקשר העובר בכל, התעלה, התנשא מעל: נזדעזע משום שאין הוא קופא על שמריו, התרומם מבלי להתנועע. הוא אינו מצויר כבר